

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lipca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z odwołania M.T.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
o prawo do renty socjalnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 lipca 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 25 maja 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 25 maja 2016 r. oddalił apelację ubezpieczonej M.T. od wyroku Sądu Okręgowego w G. Ośrodka Zamiejscowego w R. z dnia 26 maja 2015 r., oddalającego odwołanie ubezpieczonej od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 30 kwietnia 2014 r. odmawiającej przyznania ubezpieczonej M.T. prawa do renty socjalnej, ponieważ komisja lekarska ZUS orzeczeniem z 24 kwietnia 2014 r. stwierdziła, że jest ona wprawdzie osobą całkowicie niezdolną do pracy, lecz niezdolność ta nie pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, bądź w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Sąd Apelacyjny zważył, że spór w rozstrzyganej sprawie dotyczył prawa do renty socjalnej na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie

socjalnej (Dz.U. z 2013 r., poz. 982 ze zm.). Zgodnie z powyższym przepisem prawo do renty socjalnej przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało: przed ukończeniem 18 roku życia, w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25 roku życia, bądź w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. Istota sporu sprowadzała się zatem do oceny, czy całkowita niezdolność do pracy ubezpieczonej M.T. ur. [...] 1966 r. stwierdzona przez komisję lekarską ZUS orzeczeniem z 24 kwietnia 2014 r. jest spowodowana naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia (tj. przed 7 sierpnia 1984 r.), bądź w trakcie nauki w szkole średniej, którą ukończyła 22 września 1986 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, dla wyjaśnienia tego zagadnienia Sąd Okręgowy w K. właściwie przeprowadził postępowanie, prawidłowo ustalił okoliczności faktyczne, dokonał trafnej oceny zebranego materiału dowodowego wyciągając słuszne wnioski końcowe. Słusznie uznał Sąd Okręgowy w G. Ośrodek Zamiejscowy w R., że wnioski zawarte w opiniach dwóch różnych zespołów biegłych sądowych z zakresu psychiatrii i psychologii w pełni zasługiwały na uwzględnienie. Zostały one bowiem wydane przez właściwych specjalistów, po przeprowadzeniu przez nich bezpośrednich badań skarżącej i zapoznaniu się z całością zebranego w sprawie materiału dowodowego, zwłaszcza dokumentacji lekarskiej, a nadto zawierają fachowe, logiczne i przekonujące uzasadnienia. Sąd Apelacyjny podkreślił zgodność obu opinii zarówno w zakresie oceny stanu zdrowia M.T. pod kątem niezdolności do pracy, jej stopnia oraz daty powstania schorzenia powodującego naruszenie sprawności organizmu ubezpieczonej, które czyni ją obecnie osobą całkowicie niezdolną do pracy.

W opinii Sądu Apelacyjnego, biegli w wydanych opiniach jednoznacznie wskazali, że całkowita niezdolność skarżącej do pracy nie pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem przez nią 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole. Brak jest bowiem obiektywnych przesłanek do uznania, że w tych okresach M.T. doznawała psychotycznych zakłóceń czynności psychicznych. Jej stan psychiczny w tym czasie nie powodował także konieczności hospitalizacji psychiatrycznych. Ubezpieczona ukończyła liceum

zawodowe, wyszła za mąż, założyła rodzinę. Intensyfikacja objawów psychopatologicznych znacznie utrudniającą adaptację społeczną, w tym zawodową wystąpiła dopiero od pierwszej hospitalizacji psychiatrycznej, tj. 4 sierpnia 2005 r. Pierwsze objawy choroby - zdaniem samej skarżącej - pojawiły się około 10 lat wcześniej, po wyjeździe syna do Stanów Zjednoczonych.

Sąd drugiej instancji podzielił wykładnię art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej zaprezentowaną w apelacji (odpowiadającą stanowisku Sądu Najwyższego wyrażonemu w wyroku z dnia 26 lipca 2011 r., sygn. I UK 6/11, LEX nr 1026617), iż całkowita niezdolność do pracy może powstać po upływie okresów wymienionych we wskazanym przepisie, ale dla nabycia prawa do renty socjalnej istotne jest, aby przyczyna naruszenia sprawności organizmu (choroba) - powodująca całkowitą niezdolność - powstała nie później niż w okresach określonych w art. 4 ust. 1 tej ustawy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wyniki przeprowadzonego postępowania nie dały jednak podstaw do przyjęcia, że schizofrenia paranoidalna (powodująca aktualnie całkowitą niezdolność do pracy M.T.) powstała w jednym z okresów wymienionych w tym przepisie. Biegli w wydanych opiniach wzięli pod uwagę przebieg schorzenia u ubezpieczonej oraz wskazali przyczynę znacznego pogorszenia jej stanu psychicznego w latach 2004-2005.

Odnośnie orzeczenia Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w W. z 28 listopada 2011 r. zaliczającego M.T. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności na stałe z powodu schizofrenii paranoidalnej i stwierdzającego, że niepełnosprawność ta istniała przed 16 rokiem życia, Sąd Apelacyjny stwierdził, iż orzeczenie to zostało zweryfikowane w toku postępowania sądowego przez opinię dwóch zespołów biegłych sądowych z zakresu psychiatrii i psychologii. W konsekwencji Sąd Apelacyjny przyjął, że skarżąca jest wprawdzie osobą całkowicie niezdolną do pracy, ale nie z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało w okresach wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy z 27 czerwca 2003 r. Nie przysługuje jej zatem prawo do renty socjalnej.

Ubezpieczona zaskarżyła w całości powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) skargą kasacyjną, w której zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi: I. naruszenie

przepisów prawa materialnego, tj. art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 982 z późn. zm.) poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, pod warunkiem, że całkowita niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 18 roku życia, w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25 roku życia, w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej, podczas gdy zarówno z wykładni językowej, jak i orzecznictwa wynika, że renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które to powstało w okresach wymienionych w tym przepisie; II. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 217 § 3 w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie przez sąd pierwszej instancji wniosku powódki o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z ustnej uzupełniającej opinii biegłych i nieprzeprowadzenie tegoż środka dowodowego przez sąd drugiej instancji, pomimo nieprzedstawienia w opiniach biegłych jednoznacznego stanowiska o nieistnieniu początkowej fazy naruszeń sprawności organizmu powódki w okresach wskazanych w art. 4 ust. 1 pkt 1-3 u.r.s., które w wyniku intensyfikacji objawów doprowadziły do stwierdzenia u powódki całkowitej niezdolności do pracy.

Wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na jej oczywistą zasadność wyrażającą się w rażącym naruszeniu art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej przez sądy zarówno drugiej jak i pierwszej instancji wskutek błędnego założenia, że warunkiem przyznania renty socjalnej jest powstanie całkowitej niezdolności do pracy w okresach wymienionych w tymże przepisie.

Wskazując na powyższe ubezpieczona wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku sądu pierwszej instancji - Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. Ośrodka Zamiejscowego w R., z dnia 26 maja 2015 r., zniesienia postępowania w obu instancjach i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu - Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. Ośrodkowi Zamiejscowemu w R. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania podniosła, że jest ono uzasadnione ze względu na jej oczywistą zasadność wyrażającą się w rażącym naruszeniu art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej przez sądy zarówno drugiej jak i pierwszej instancji wskutek błędnego założenia, że warunkiem przyznania renty socjalnej jest powstanie całkowitej niezdolności do pracy w okresach wymienionych w tymże przepisie. Tymczasem zarówno z samego brzmienia przepisu ustawy, jak i z ugruntowanego orzecznictwa wynika, że w terminach tych powinno dojść do naruszenia sprawności organizmu, które ostatecznie doprowadziło do całkowitej niezdolności do pracy, niezależnie od czasu powstania tej niezdolności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286).

Z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się "oczywistość" zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne "na pierwszy rzut oka" (prima facie) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku

za błędny i jego wzruszenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2014 r., I PK 265/13, LEX nr 1646094).

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) - jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania - z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r.,

II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz jego uzasadnienie nie spełniają powyższych wymogów; nie wykazują w szczególności, aby w sprawie występował stan "oczywistej zasadności" skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Ponadto, wbrew stanowisku skarżącego, Sąd drugiej instancji stwierdził *expressis verbis* w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że: „całkowita niezdolność do pracy może powstać po upływie okresów wymienionych we wskazanym przepisie, ale dla nabycia prawa do renty socjalnej istotne jest, aby przyczyna naruszenia sprawności organizmu (choroba) - powodująca całkowitą niezdolność - powstała nie później niż w okresach określonych w art. 4 ust. 1” tej ustawy.

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.